

כל מה שמתגדל ומתפאר שם הצדיק יותר מתגדל ומתפאר שם השם יתברך ביותר. (ק"מ ב', סו)

טוב להגיד ולשיר נַחַח נַחַח נַחַחמן מאומן לזכות לכל הישועות

השבת של רבי נחמן מברסלב

שבת שמות

ויסוף היה במצרים (ח,א)

כי העיקר על ידי ויסוף היה במצרים, שהקדים ה' יתברך רפואה למכה לשלח מקדם את ויסוף למצרים ונמכר לעבד שהוא בחינת מרירת העצבות שהוא בחינת עבדות וכו', ועמד בניסיון והתחזק גם שם בשמחה כמו שכתוב ויהי יוסף איש מצליח כמו שאמרו במדרש שהיה מפאז ומרקד. כי במרירת הגלות כשמתגבר העצבות ביותר זהו עיקר העצה לעשות מלי דשטותא כדי לשמח את נפשו במרירות כזה. וכמו שכתוב בודו שהיה משנה טעמו לפני אבימלך שהיה שם בסכנה גדולה בגלות גדול ועל כן עשה שם מעשה שטות ויתו על דלתות השער וירד רירו על זקנו וכו'. ועל כן עיקר קיומם במצרים ויציאתם משם היה על ידי ויסוף היה במצרים, שהקדים לשלח את יוסף הצדיק לשם (לקוטי הלכות - הלכות הודאה ו' - אות נ"ז):

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (ח,א)

יוסף הוא בחינת כל הנקודות טובות שיש בכל אחד מישראל, שכלם נמשכין מהצדיק בחינת יוסף, שהוא נקדה הכללית שממנו נמשכין כל הנקודות טובות שבכל אחד (כמו שכתוב במקום אחר). ובכל ימי הגלות, שכלם מְכַנִּים בשם מצרים, בכל פעם הוא בחינת ויקם מלך חדש וכו', כי בכל פעם יצרו של אדם מתגבר עליו מחדש. והוא נקרא מלך, בחינת מלך זקן וכסיל. וממנו נמשכין כל ההתנגדות והמניעות של המונעים והחולקים העומדים בכל פעם, כי לא אחד בלבד עומד עלינו לכלותנו, חס ושלום, אלא שבכל דור ודור ובכל פעם עומדים עלינו, בבחינת ויקם מלך חדש, חד אמר: חדש ממש, וחד אמר: שנתחדשו גזרותיו, ושניהם אמת, שעומדים בכל פעם חולקים ומונעים חדשים ממש, וגם נתחדשין גזרותיו, שבכל פעם גוזרים ואומרים דבורים רעים חדשים שהם כנגד האמת, שרוצים למנע ולהפיל את האדם על ידי זה מתורה ותפלה וכו'. וזהו 'אשר לא ידע את יוסף', עשה את עצמו כלא ידע. שעושים את עצמם כסילו, לא ידעו כלל את מעלות הצדיק בחינת יוסף, שהוא כלל הטוב שהכניס כל כך טוב בישראל, והם רוצים להתגבר לבלבולים חדשים להפיל את כל אחד, חס ושלום, להסתכל רק על הרע לא על הטוב, מה שבאמת צריכין להפך. (לקוטי הלכות - הלכות עירובי תחומין ו' - אות י"ח)

ותחיינן את הילדים ... (יז,א)

צדיקי הדור נקראים מילדות העבריות על שעוסקים להוליד בישראל תולדות קדושות של תורה ומעשים טובים. וזה אשר שם האחת שפּרה ויש השנית פּועה, ואמרו רבותינו ז"ל שפּרה שמשפרת את הוולד. פּועה שפועה מדברת והוגה לוולד כדרך הנשים המפייסות תינוק הבוכה. כי הצדיקים מחזיקים את ישראל לוולד ומשפרין אותם על ידי הנקודות טובות שמוצאין בהם, שזה בחינת הנך יפה רעיני וכו', ועל כן נקראין שפּרה שמשפרין את הוולד. וכן נקראין גם כן פּועה, על שם שפועין והוגין ומדברין עם ישראל ושורקין ומצפצפין אליהם לחזקם ולעוררם ולהגביהם ולהרימם מכל מיני שפלות וירידות ונפילות שלהם. ומזרזין אותם בכל יום ובכל עת להתעורר מחדש בעבודת ה' בכל מה שיוכלו לחטף, והוא ממש כדרך שמפייסין תינוק הבוכה, כמובן לכל מי שיודע הרחמנות וההתנהגות שמנתהינן הצדיקי אמת עם ישראל. והסטרא אחרא שהיא בחינת פרעה היא בודאי ההפך מכל זה, כי היא רוצה להפיל עצבות ומרה שחורה על כל אחד, עד שלא יהיה נכר הטוב שבו ולהמית אותו על ידי זה, חס ושלום, וזה בחינת מה שגזר פרעה על המילדות: אם בן הוא והמתן אותו, כמבאר בפנים. כי הסטרא אחרא רוצה להתלבש גם בהצדיקים שיחלישו דעת ישראל ויפילו אותם, חס ושלום.

אך המילדות הנ"ל אינם שומעים אליו ותחיינן את הילדים, שכל עסקם רק להחיות ולחזק את הילדים שהם בני הנעורים הרוצים לגשת אל הקדש. שצריכים רק להחיותם ולחזקם בכל מיני חיות והתחזקות, שכל זה הוא בחינת ותחיינן את הילדים. (לקוטי הלכות - הלכות תחומין ו' - אות י"א לפי אוצר היראה - צדיק - פ"ח)

ויזעקו ותעל שוועתם ... (ב,כ)

וזה בחינת שובבי"ם שבהם נוהגים הכשרים להתענות ולצעק לה' יתברך בתפלות וסליחות, כי באלו הימים קורין בתורה בעניין גלות מצרים וגאלתם שהיה על ידי צעקה. וכמו כן צריכין עתה בגלות הזה. וזהו: "שובו בני שובבי"ם", שעיקר כל הצרות והגלויות, רחמנא לצלן, הם על ידי חסרון הדעת, שזהו בחינת שובבי"ם, שכל אחד הולך בעולם כמו משגע ושובב ממש, כמו שנאמר: "וילך שובב בדרך לבו". וכשיבין האדם בעצמו כל זאת איך הוא שובב ומשגע ממש, כי הולך אחרי שרירות לבו ואינו מסתכל על תכליתו הנצחי, בוודאי יחוס על עצמו ויצעק הרבה לה' יתברך, ועל ידי זה יזכה, לפי בחינתו, להוליד המחיון והדעת, שעל ידי זה עיקר הגאולה בכלל ובפרט בכל אדם ובכל זמן. (לקוטי הלכות - הלכות גלוח ה' - ח')

ראה ראיתי ... (יז,א)

עניין זה לחפש תמיד הטוב שבישראל וללמד עליהם זכות תמיד הוא עניין גבה ועמק מאד מאד. ויש בזה מדרגות רבות בין הצדיקים הגדולים, כמו שמצינו שאפילו גדולי הצדיקים לפעמים לא ידעו ללמד זכות כראוי, והקפיד השם יתברך עליהם כמו שמצינו בישיעה והושע וכו' כמאמר רבותינו ז"ל. ועיקר גאלת מצרים היה רק על ידי זה, על ידי שנתעוררו רחמיו יתברך להסתכל רק על הטוב, כמו שכתוב: "ראה ראיתי" ודרשו רבותינו ז"ל שתי ראיות אני רואה, רואה אני שסופן לחט'א ואף על פי כן ראיתי את עני עמי וזכות שיקבלו התורה, ועל ידי זה הם ראויים לגאולה היינו כנ"ל. וכל הווכוח שהיה להשם יתברך עם משה במראה הסנה ומשה מאן בשליחותו, הכל היה מחמת זה, כי ראה ישראל יקלקלו הרבה, עד שעל ידי זה היה קשה לו לילך בשליחות הגאולה, כי זה העניין עמק וגבה מאד כנ"ל. אבל השם יתברך טען עמו הרבה שאף על פי כן הוא רוצה לגאלם, כי הוא מסתכל רק על הטוב כנ"ל. וזהו בחינת אות המטה שנתהפך לנחש, שבוה רמז לו שלא ידבר על ישראל כמאמר רבותינו ז"ל. ואחר כך אמר לו: שלח ידך ואחז בזנבו, ונתהפך הנחש למטה. ובזה הראה לו שבקל יוכל להתהפך הנחש למטה. ורמז לו בזה שגם בתקף זְהֵמַת הנחש שמתגבר על ישראל, חס ושלום, יוכל הצדיק לאחז באיזה קצה, היינו למצא שם איזה זכות ונקדה טובה ועל ידי זה נתהפך לטובה מנחש למטה, כי על ידי זה מְכַנִּים באמת לכך זכות וחזרין בתשובה כנ"ל (הלכות תחומין ו', י"ב לפי אוצר היראה, צדיק - פ' ו')

שיחות

(מרי ישראל בער אודסר, זצ"ל - המשך) ... פעם אחת בחיי ראיתי פורים חדש, איך שכבו עם המגבות על הראש ועל הידיים ופחד, יראה ופחד, הוא היה מחזיק את היאר צאיטי שלו (זה רבי משה ברסלבר), יום האזכרה, כמו האבא, הוא היה מתענה ביום הזה ולמד משניות ונר תמיד של שמן זית, כמו אחרי אבא, סיפרו מגאון אחד שהוא יודע חמש מאות דפים בעל פה, אז כולם התפאלו מאד, "יזה דבר פלא גדול", אמר להם רבי נתן: התלמיד משה (ברסלבר), מושי'לה שלי יכול להגיד חמש מאות פעמים 'רבונו של עולם', אני ראיתי את זה, יש לי חלישות הדעת, איך אני נראה בעולם הזה כשראיתי דבר כזה, ואז היה העולם לא כמו היום, אז היה העולם בקיאים מאד באמונה, בתפילה וריאת שמים וחסידות, לא כמו היום, אבל אני ראיתי את העבודה של רבי ישראל (קארדנר), אז נתבטל אצלי כל הגדולים שבטבריה, שהם רדפו אותי אחר כך ... נעשה עניינים פלאים, וזה מסוגל אם האדם מתקן את עצמו, אז נעשה עניינים אחרים מהכסף ומהתאוות, ויוצאם מהתאוות ומהעבירות, זה שורש של כל הבריאה, אם אומרים רק זה השם "נַחַח נַחַחמן מאומן", זה לא ידעני, ששים שנה לא ידעתי מזה, ואחרי ששים שנה סיבב השם יתברך והאיר לי, מה אתה לא יודע? "נַחַח", אתה יודע מה זה "נַחַח"? ...

עצות והפילות

(לקוטי עצות – סבלנות, אותיות א-ב) כשאדם יודע שכל מארעותיו הם לטובתו, זאת הבחינה הוא מעין עולם הבא, וזה זוכין על-ידי ודוי דברים לפני התלמיד חכם. ואז יזכה לידע, שכל מה שעובר עליו כל ימי חייו, הכל לטובתו; כי הכל מחמת אהבה שהקדוש ברוך הוא אוהב אותו. וזה עיקר שלמות הדעת של האדם, שלא יבעט ולא יתבלבל מהרפתקאות שעוברין עליו, רק יאמין שהכל לטובתו הנצחית.

כמו שכל הרפואות הם בסמים מרים, כן רפואות הנפש צריכין לקבל על ידי מרירות, דהיינו המניעות שצריכין לשבר, והיסורים שצריכים לסבול קדם שזוכין לרפואות הנפש באמת. וכמו שבחולי הגוף לפעמים ההלשה גוברת כל כך, עד שאין יכלת ביד החולה לסבול מרירות הרפואות, ואז הרופאים מושכין ידיהם מן החולה ומיאישים אותו. כן כשעוונות שהם חולי הנפש גוברים מאד, אזי אין יכול לסבול מרירות הרפואות, ואז היה כמעט אפס תקוה, חס ושלום.

שעומדים עתה סביבו שיתקנס, שבשביל זה יש לו כל העוונות והיסורים הקשים והמרים האלו.

ואחר כך, הסב פניו קצת אל הקיר ופרש ידיו קצת, כאומר הריני מוסר נפשי והריני מוכן ומזמן לקבל הכל בשבילו יתברך, וכל זה אי אפשר לצייר בכתב כלל, כי בענין תקוני הנשמות שמענו מפיו כמה שיחות ותורות נוראות שרמזו לנו בהם שהוא עוסק בזה הרבה מאד, כמו התורה ויאמר בעז אל רותי (לקוטי מוהר"ן - ס"ה), מעניין בעל השדה, והבנו מדבריו שכל היסורים והמחלקת שעליו הוא מחמת שעוסק בזה הרבה, וכל ענין נסיעתו לאומין להסתלק שם, הכל בשביל זה כנרשם מעט מזה בשיחותיו הקדושות במקום אחר (חיי מוהר"ן - רי"ז) ...

מכתב

(ספר אבי הנחל א' - מכתב פ"א)

ב"ה, כ"ג אייר תשכ"ד.

לכבוד מחמד לבי, המלטש ומעמיק עיני שכלו להבחין ולהבין האמת האמתית הבהיר והברור כדי לרפא ולתקן שברי נפשו ונפשות ישראל המתגוללים בחוץ בתוך שטף מים הזדונים, ואין איש מאסף אותם הביתה. אשריק שזכות לטעם נעם האמת, ואשריק שנפלת בגורל הצדיק הפלא הנורא הזה שעושה עמך פלאות גדולות ונוראות לחיותך ולקרבתך לה' יתברך. שלום וחיים אמתיים חדשים ורעננים.

דע, כי מי שמדבר ומסית את חברו ליראת שמים, כל הדבורים שמדבר עם חברו נעשה ממנו ספר.

על-ידי התקרבות לצדיק האמת יבוא ליראת שמים, ועל-ידי זה אינו נופל מגדלתו והולך וגדל, ושונאיו יהיו נכשלים ונופלים תחתיו.

בזכות שמוש הצדיק אדם נצול ממייתה.

מי שרוצה לעשות טובה להצדיק, הקדוש-ברוך-הוא נותן לו כח לזה.

מי שמביא דורון להצדיק, הקדוש-ברוך-הוא עושה לו נחת רוח.

לפעמים, על-ידי נחת רוח אחד ומעט שעושין להצדיק, זוכין לעולם הבא.

מהות האדם נכר על-ידי התקרבותו, כשרואין למי הוא מקרב.

השבח שמשבחין את הצדיק, כאילו משבחין את הקדוש-ברוך-הוא.

מה שהחולקים דוברים על הצדיק, הוא כבוד גדול להצדיק.

כל הגביות שאמות העולם גובין מישראל, אין זה אלא בשביל הפנס שפגמו בכבוד הצדיק.

כשהצדיק אומר איזה דבור, על זמן שהדבור לא נתקיים, שעדיין לא בא זמנו, הדבור הזה חקוק בעולם העליון אבל אין מאיר בבהירות, וכשמגיע הזמן שמתקיים, אזי הדבור מתחיל להאיר בבהירות.

לעולם תצדד להציל את הנרדפים.

בעל מריבה, אף-על-פי שהוא למדן, אל תכבד אותו.

במקום מריבה, שם השטן.

על-ידי מחלקת שחולקין על הצדיק, נתעוררים מלחמות.

לפעמים, על-ידי שפלות שאדם משפיל את עצמו או אחרים משפילים אותו, על-ידי זה מבטלין מעליו גזרת מיתה.

על-ידי ענוה, מאריך ימים.

על-ידי ענוה, בא חן.

על-ידי ענוה, מוסיפין לו גדלה על גדלתו.

על-ידי ענוה, אין מדקדיקין אחר מעשיו.

המזכירו לטוב תמיד ומעתיר לשלמו והצלחתו. המעתיק ישראל דב אודסר

משל

(ספר חיי מוהר"ן - סימן ר"ס)

אמר [רבינו הקדוש] משל. שפעם אחת נסע סוחר גדול עם יין טוב אינגרישער [יין אונגרי]. פעם אחת, אמר המשרת והבעל עגלה להבעל-הבית: הלא, אנו נוסעים בדרך הזה עם היין הזה, ואנו סובלים הצער כל כך... תנו לנו לטעם מעט! ונתן להם לטעם מזה היין הטוב. לאחר ימים, נתגלגל שזה המשרת נתוועד יחד עם שותי-יין בעיר קטנה, ושתו יין ושבו אותו מאד, ואמרו שהוא יין אונגרישער. אמר המשרת הנייל: תנו לי לטעם, ונתנו לו. ואמר: אני יודע שאין זה יין טוב אונגרישער כלל, וגערו בו ודחפו אותו. והוא אמר: הלא אני יודע שאין זה יין אונגרישער כלל, כי הלא אני הייתי אצל סוחר גדול כזה וכו' והם לא השגיחו עליו. ואמר [רבינו הקדוש]: אבל לעתיד, כשיבוא משיח, אז ידעו כשיתנו יין המשמר, אזי לאחרים יוכלו להטעות ויתנו להם יין וואליחשין סטראוויצטיר, ויאמרו להם שהוא יין הטוב המשמר, אבל לאנשי שלומנו לא יוכלו להטעות, כי אנחנו טעמנו היין הטוב וכו'.

אבל השם יתברך מלא רחמים, וכשרואה באדם שחפץ לשוב אליו אבל אין בו כח לסבול מרירות הרפואות שצריך לפי רב עוונותיו העצומים, אזי הוא יתברך מרחם עליו ומשליך כל חטאתיו אחר כתפיו, כדי שלא יצטרך לסבול מרירות הרבה בשביל רפואתו רק כפי יכלתו. ומזה יבין כל אחד ואחד בעצמו מי שרוצה לחוס על חייו וחפץ לשוב להשם יתברך, ואזי על פי רב כשמתחיל לכנס מעט בדרכי הכשרים ולהתקרב להשם יתברך, אזי באים עליו מניעות ויסורים הרבה מכמה צדדים, כל אחד כפי עניינו. ונדמה לו לפעמים, שאי אפשר לסבול מרירות ויסורים ומניעות כאלה. ויש שנפלו מחמת זו וחזרו ונתרחקו, רחמנא לצלן. אבל החפץ באמת, צריך שידע ויאמין שכל המרירות והיסורים והמניעות הבאים עליו, הכל בחסד גדול. כי לפי עוונותיו הרבים, היה צריך לסבול מרירות הרבה יותר בשביל רפואתו, שלא היה בכחו בשום אופן לסבול והיה נאבד תקותו, חס-

ושלום, כנייל. אבל השם יתברך מרחם עליו, ואינו שולח לו מרירות ויסורים כי אם לפי יכלתו. וזאת המרירות והיסורים וכו' שיש לו, בוודאי הוא צריך אינו לסבול ובוודאי יש בכחו לסבול. כי השם יתברך אינו שולח על שום אדם מרירות ומניעות שאי אפשר לסבלם ולשברם, אף-על-פי שלפי מעשיו היה מגיע לו כך, כנייל.

ועל זאת באתי להפיל תחנתי

לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי, גדול העצה ורב העליליה, עושה גדולות עד אין חקר נסים ונפלאות עד אין מספר. ואין דבר נמנע ממך, הן "כל תוכל ולא יבצר ממך מזמה" ואתה רופא נאמן ורחמן אמת, ובידך הכל "ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק כלל". ומי יאמר לך מה תעשה. על כן, "על משמרתני אעמדה" ואזעק ואשוע ואצעק אליך תמיד, עד שתחנני ותמתיק את מרירות רפואתי, ותורני ברחמך את עץ החיים להמתיק ולבטל מרירות המים הרעים, ותסיר ממני כל מיני מרירות ברחמך.

ותתן לי כח וגבורה והתחזקות, לסבול ולקבל עלי באהבה מעט המרירות שאני מִכרח לסבול בשביל רפואתי, ותמעט בחסדך את המרירות של רפואתי בתכלית המעוט, ותמהר לרפאות אותי רפואה שלמה, רפואת הנפש ורפואת הגוף, כי אני רואה מרחוק חסדיך הגדולים, שאתה מגדיל עמי בכל עת ובכל שעה בלי שיעור וערך ומספר. על כן אני משליך יחבי עלך לבד, שתרחם עלי ותגן בעדי ותפרסם עלי את סכת שלומך, ותעלה רפואה שלמה לכל תחלואי ומכאובי נפשי וגופי. ותקיים בי מקרא שכתוב, "בורא ניב שפתיים שלום, שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו" (לקוטי תפילות א' - מתוך תפילה כז).

סיפור

(ספר ימי מוהר"נט - סימן נ"ח)

במוצאי שבת ליל שני דסקות צוה [רבינו הקדוש] להוליד אותו מהכסא והשכיבוהו על מטתו, והיה אז עייף וייגע מאד מאד, ואמר שהוא יגע כל כך מחמת שישב כל כך על הכסא. אחר כך, ענה ואמר בקול קצת: האתה זוכר המעשה שספרתי? ותכף עמדתי מרעיד ושאלתי אותו באימה: איזה מעשה? (כי הלא באמת, שמעתי ממנו כמה וכמה מעשיות נוראות מאד). ענה ואמר: המעשה שספרתי לך בכניסתי לפה. ותכף נבהלתי מאד, כי זכרתי היטב המעשה שמדברת מעניין הבעל שם טוב זכרונו לברכה, שבא למקום אחד שהיו שם נשמות גדולות הרבה מאד שהיה מִכרח לתקנם, וראה שאי אפשר לתקנם כי אם כשיסתלק על ידי זה, כנרשם זאת המעשה במקום אחר (לעיל מ"ט) (בזה הלשון: מע האט שוין לאנג ארויס גיקוקט אויף מיר, מע זאל מיך דער טאפן אהער, וואס זאל איך אייך זאגן אלפים רבבות רבבות רבבות - ומשך מאד תיבת 'רבבות' בכל פעם, כלומר) שיש כאן באומין סביבו רבבות רבבות הרבה של נשמות